

El llegat de Joan Fuster

Una donació per a la història

Mentre es comprova si existeixen unes últimes voluntats que puguen modificar el testament de Joan Fuster del 1972, l'Ajuntament de Sueca i la Biblioteca Valenciana apareixen com les destinacions més probables per a les obres d'art i els més de 25.000 llibres de l'escriptor.

La mort sobtada de l'escriptor Joan Fuster ha despertat la incògnita sobre el destí final del seu llegat. Sense ser una persona rica, Fuster va reunir al llarg de la seua vida una important col·lecció d'obres d'art, la gran majoria regals dels seus amics artistes com Miró, Alfaro o Tàpies, i una impressionant biblioteca de més de 25.000 volums que compta amb peces úniques. Tot aquest llegat cultural es troba, a més, en la casa que va ser dels pares de Fuster, un edifici interessant de principis de segle, que el pare de l'escriptor, tallista de professió, va decorar molt personalment.

Joan Fuster va escriure un testament fa vint anys per tal de decidir qui heretaria aquest llegat. L'esperit del document és ben clar: la voluntat de l'escriptor era que les seues possessions culturals passaren a disposició pública. Al testament, l'escriptor Josep Palacios apareix com a hereu i els editors Eliseu Climent i Max Cahner, el filòleg Joaquim Maluquer i l'advocat Fermí Cortés, desaparegut fa poc, són els marmessors encarregats de vetllar pel bon ús de l'herència.

No obstant això, totes les consideracions que ara es poden fer sobre el que diu el testament i sobre les converses que Fuster havia estat mantenint amb la Generalitat valenciana per tal de donar la seua biblioteca, queden en suspens fins que se sàpia si l'escriptor va redactar o no unes últimes voluntats que modificaren aquest testament. Tot i que les persones que l'envoltaven en la seua darrera època, com Antoni Domingo, han manifestat que "és molt improbable que hi haja unes últimes voluntats", el fet que el testament siga tan antic i que un notari visitara la casa de Fuster una setmana abans de la seua mort, obliga a no descartar aquesta possibilitat. Els marmessors ja han iniciat les gestions per demanar al registre d'últimes voluntats de Ma-

drid si existia o no algun document de Joan Fuster que modifique el testament redactat fa vint anys.

En el document actual, Fuster declara hereu de la seua casa l'escriptor Josep Palacios i dóna a l'Ajuntament de Sueca la biblioteca i les obres d'art. Vicent Vera, alcalde de Sueca pel CDS, va manifestar la seua satisfacció per aquesta donació que, segons declarà a EL TEMPS s'esperava: "Fuster havia manifestat diverses vegades que volia que el seu llegat es quedara a Sueca. Ell s'estimava molt el seu poble i confiava en una institució local i concreta com un ajuntament".

La mort de Fuster, no obstant això, truncà les negociacions que l'escriptor mantenia amb la Generalitat valenciana per tal que la seua biblioteca passara a ser part de la Biblioteca Valenciana. Les negociacions de Fuster amb els poders públics valencians vénen de lluny. El 1987, en diverses converses amb Eliseu Climent, ara marmessor, i Antoni Asunción, aleshores president de la diputació de València, Joan Fuster començà a plantejar-se la idea de buscar una destinació pública a la seua biblioteca personal. El testimoni d'aquestes negociacions el va recollir Cebrià Císcar, aleshores conseller de Cultura, quan Asunción abandonà la Diputació. És aleshores, el 8 de gener de 1985, quan es crea la Biblioteca Valenciana per tal de "protegir i contribuir a l'increment del patrimoni bibliogràfic i documental valencià" i també com un "reconeixement al gest dels qui hi feren donació de fons documentals i bibliogràfics".

Un any després, pel gener de 1986, Joan Fuster era nomenat assessor permanent del Consell Assessor de la Biblioteca Valenciana. Segons Adolf Sanmartí, assessor del conseller de Cultura Andreu López: "Fuster estava molt il·lusionat en el projecte de la Biblioteca Valenciana i

teníem a punt els papers per ultimar els detalls de la donació".

Segons aquests documents, Fuster es comprometia a conservar la seua biblioteca fins el moment de la seua mort, en què passaria a mans de la Generalitat. La Generalitat es comprometia, per la seua banda, a incorporar-la a la Biblioteca Valenciana i mantenir-la unida, íntegra i identificada com a biblioteca Joan Fuster.

Sense que fóra una compra, la Generalitat havia plantejat la possibilitat d'atorgar a Fuster una quantitat econòmica, al voltant d'uns 35 milions, per la donació, de manera que l'escriptor poguera tenir solucionades les seues necessitats econòmiques. Aquest acord, que no es va arribar a firmar, no incloïa l'arxiu personal de Fuster, sobre el que hi havia diverses clàusules condicionals. Segons el que ha pogut saber EL TEMPS, aquest arxiu passarà, per voluntat expressada al testament, a mans de l'arxiu nacional de Catalunya, única institució en què Fuster confiava per a les seues possessions més privades.

El director de l'arxiu, Sans Travé, manifestà a EL TEMPS: "No sé res oficialment sobre la donació de Joan Fuster però, evidentment, per a l'arxiu seria un honor. Nosaltres ens comprometem a catalogar i classificar immediatament tot el llegat per evitar que es produeca alguna pèrdua".

El fet que Fuster desconfiara dels arxius valencians per a les seues cartes personals posa en evidència una de les mancances de les institucions culturals valencianes. Cas que aquest arxiu anara definitivament a Barcelona, seguiria el pas dels més de 100.000 documents de l'arxiu d'Acció Cultural del País Valencià que, a causa del desinterès oficial ja formen part de l'Arxiu de Catalunya. Ja abans de 1970, Fuster havia mostrat la seua desconfiança, segons es desprèn

d'una carta de l'escriptor de Sueca a Ernest Martínez Ferrando, quan l'insigne arxiver es decidí a donar els seus papers a l'Ajuntament de València. La desconfiança de Fuster i del mateix donant ha resultat estar motiva ja que, a hores d'ara, l'arxiu de Martínez Ferrando, a la biblioteca de la Plaça de Magúncia a València, no està catalogat i és impossible saber si l'obra donada es troba sencera. El mateix Fuster coneixia aquesta situació i sospitava, segons han declarat investigadors que col·laboraren amb ell, que havia desaparegut una part important del llegat.

Les coses han canviat molt des de 1972 i, tal volta per això, Fuster es trobava ara en negociacions amb la Generalitat. La donació que el seu amic Lluís Guarner va fer de la seua col·lecció de llibres a la Biblioteca Valenciana va animar Fuster, segons han manifestat fons pròximes a l'escriptor, a fer el mateix. La Biblioteca Valenciana espera ara que l'asil de Sant Joan, la seua ubicació definitiva, es desallotge, ja que actualment hi funciona una escola. EL TEMPS ha pogut saber també que bon punt la biblioteca estiguera definitivament instal·lada, la Ge-

neralitat pensava nomenar Joan Fuster president perpetu.

El fet que la seua mort es produïra de manera sobtada va evitar que els acords se signaren, i ara tot quedara en mans de la voluntat dels marmessors. Respecte a una possible controvèrsia entre l'Ajuntament de Sueca i la Generalitat per la possessió dels llibres, Vicent Vera vol ser optimista: "No hi ha cap problema. Molts dels llibres estan repetits. A Sueca es poden quedar aquests i a València poden anar els exemplars més valuosos. Nosaltres no volem capitalitzar la figura de Fuster perquè, i ja ho vaig dir quan el anomenàrem fill predilecte, Fuster no és patrimoni de Sueca, sinó de la humanitat".

El pacte que proposa Vicent Vera es concretaria amb una donació monetària de la Generalitat per tal de crear una fundació Joan Fuster en un edifici de nova planta i assegurar que tinguera prou dinamisme per tal de servir de lloc de treball per a investigadors de tota mena. Vicent Vera concretà l'oferta: "Marmessors, Generalitat i Ajuntament haurien de posar-se d'acord per tal de trobar els principis de funcionament de la fundació

però, és evident que la Generalitat hauria de cobrir la major part dels pressupostos de funcionament". En aquest sentit, cal recordar que altres fundacions amb les quals la Generalitat es va comprometre a col·laborar, com la Josep Renau, han hagut que plegar per falta del promès suport econòmic.

El futur, doncs, per al llegat de Joan Fuster encara és incert. "Les obres d'art podrien quedar perfectament en la casa, que passaria a ser una casa museu com hi ha altres a Europa" manifestà Vicent Vera. Els marmessors, i especialment Josep Palacios, que és des de la setmana passada el propietari legal de l'immoble que ja ha registrat al seu nom, hauran de considerar també aquesta possibilitat.

Serà a finals de juliol quan, una vegada coneguda l'existència o no de les possibles últimes voluntats, els marmessors es reuniran per buscar un consens, el testament demana explícitament que siga així, per tal que el llegat de Fuster tinga la repercussió cultural i social que li correspon. Fins aleshores tot són desitjos i especulacions.

Jordi Sebastià

XXXI

PREMI OCTUBRE

BASES 1992

Els originals que opten al premi Joan Fuster d'assaig (1.000.000 pts), al premi Andròmina de narrativa (1.000.000 pts) i al premi Vicent Andrés Estellés de poesia (250.000

pts) hauran de presentar-se als locals de l'editorial Tres i Quatre abans del dia 15 de setembre de 1992. Els originals s'hauran de presentar per triplicat en el cas d'assaig i de narra-

tiva i per quintuplicat en el de poesia. El veredictes es farà públic en el transcurs del sopar que se celebrarà a València el dia 31 d'octubre de 1992. Podeu sol·licitar les bases generals a:

3i4
edicions

Pérez Bayer, 11
tel. (96) 351 64 92
fax. (96) 352 98 72
46002 València